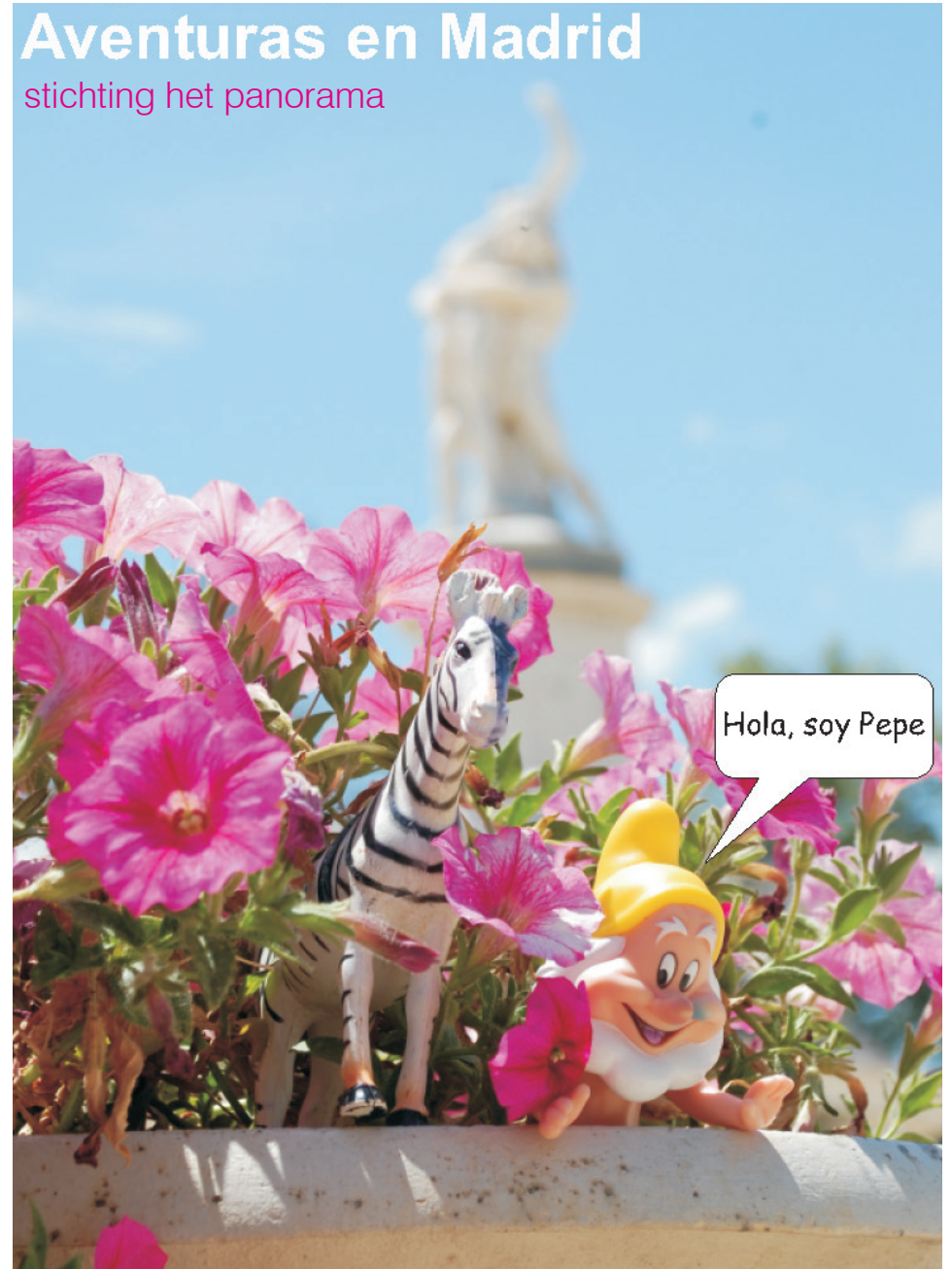

Madrid review 2014

Aventuras en Madrid

stichting het panorama

Madrid review 2014

Stichting het Panorama

derde druk december 2014

www.hetpanorama.nl

afbeelding voorkant: Anneke en Ginette

Inhoud

Madrid review 2014

- Anneke.** donde esta el color? 4
Ed. rojo 12
- Eva.** whether we see the landscape through the lens of the camera 26
- Ginette en Anneke.** el gnomo y el zebra 34
- Ginette en Jacqueline.** lijnen van staal 44
- Jacqueline.** cosmografisch? 52
- Karin.** túnel de bonaparte 60
- Kim.** caixa forum 64
- Marianne.** water 72
- Mark.** beauty is in the eye of the beholder 78
- Martien.** fotoverslag 80
- Martin.** groots en grotesk 86
- Matthieu.** madrid urban experience 92
- Pauline.** rio del pepe 102
- Roel.** dwangbuizen 108
- Sander.** madrid rio, het park dat de stad in al zijn facetten omarmt 110
- Veronica.** stads/parkbomen in stress-situaties 116
- Vibeke.** geen ruimte voor de rivier 124
- Vibeke.** plaza de doce calles 132
- Wim.** cultuurverschillen 144

groepsfoto

Anneke.
donde esta el color?

Op de eerste dag, fietsend door het indrukwekkende park van Madrid Rio zag ik deze uitroep op een muur staan: Waar is de kleur? Die dag en de daaropvolgende dagen maakte ik veel meer foto's, zoals iedereen op de excursie. Het leek alsof de hartenkreet klopte: veel grijs beton, natuursteen, verhardingen en halfverhardingen in verschillende tinten grijs, plaatsaanduidingen en wegmarkeringen in grijs en veel grijsbladige planten.

Maar ook in Madrid is kleur overal. Kleur is gepland: in de vorm van de bijzonder opvallende bloembedden in Madrid Rio, de roodgeverfde en scheefgezette boompalen bij de vele dennen of de roodbladige bomen aan de Calle Congosto, in het ontwerp van het ongastvrije gebouw El Mirador, op de gebouwen in de nieuwe wijk Vallecas en in de mozaïekschildering van het plafond van een van de Puentes Cascara.

Kleur wordt ook toegevoegd: Door de mevrouw met haar rode jas en schoenen; werd zij ongewild een foto-object voor velen van ons? Door de zwerver –of was het een toerist?- met zijn rode slaapzak bij het Museo Reina Sofia, en de opvallende muurschildering ergens midden in de stad, waar de kleur van af spatte.

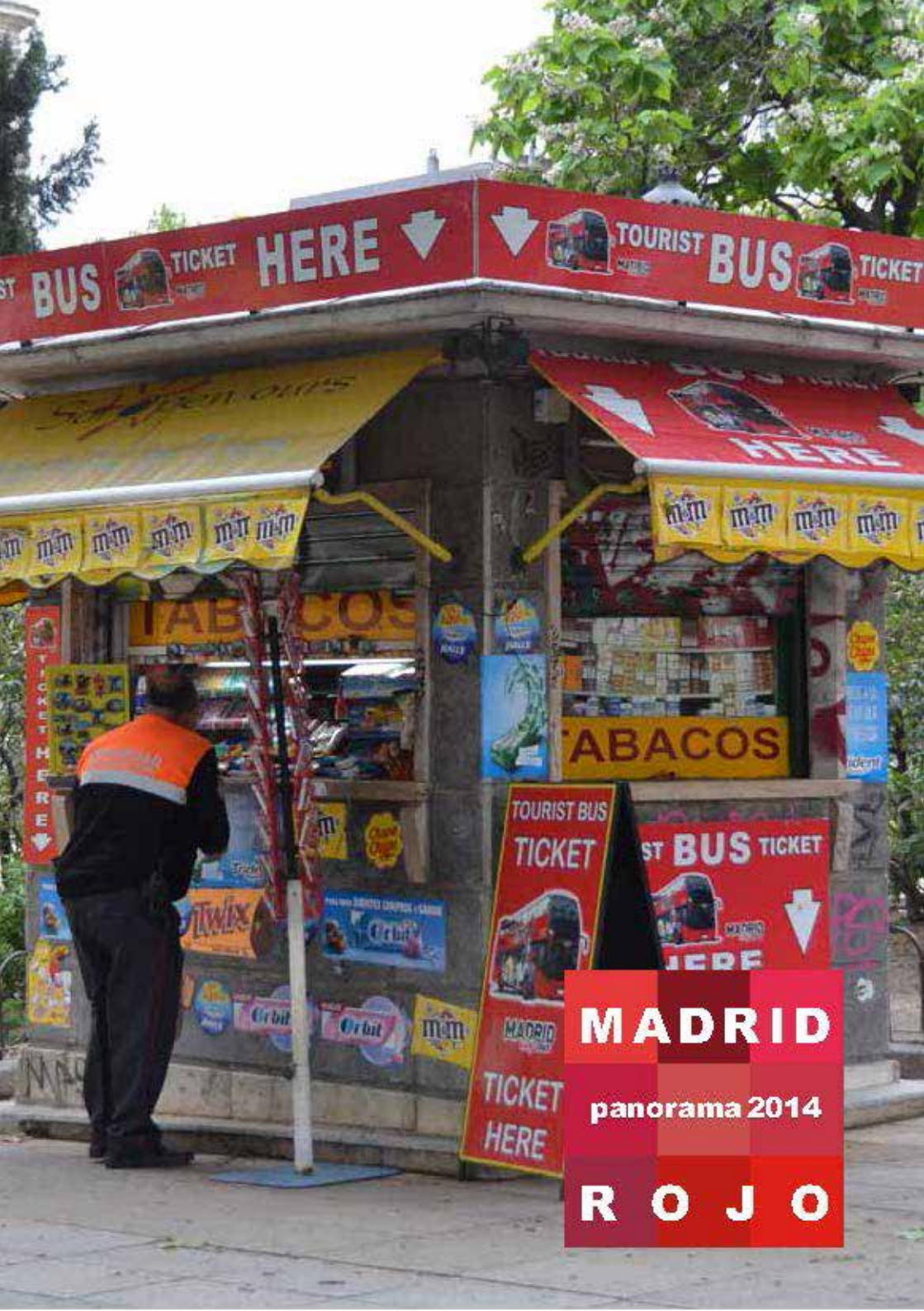
¡Aquí está el color!

Ed.
rojo

ROJO

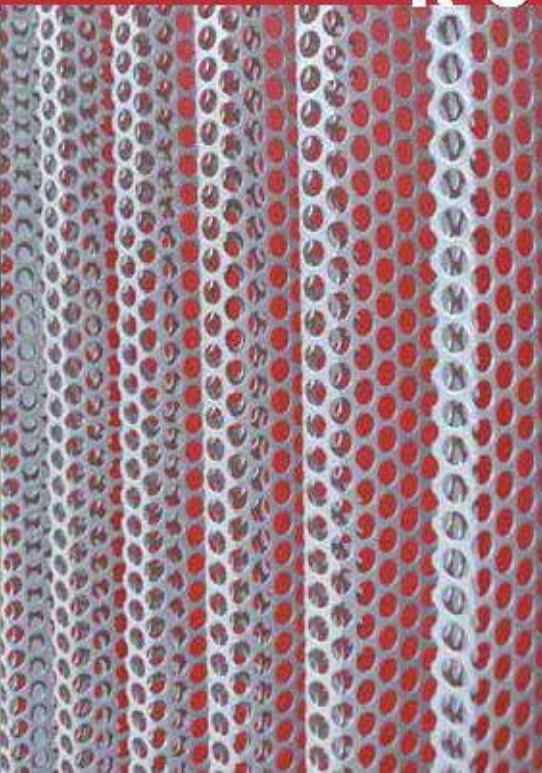

MADRID
panorama 2014
ROJO

R O J O

R O J O

ROJO

ROJO

ROJO

ROJO

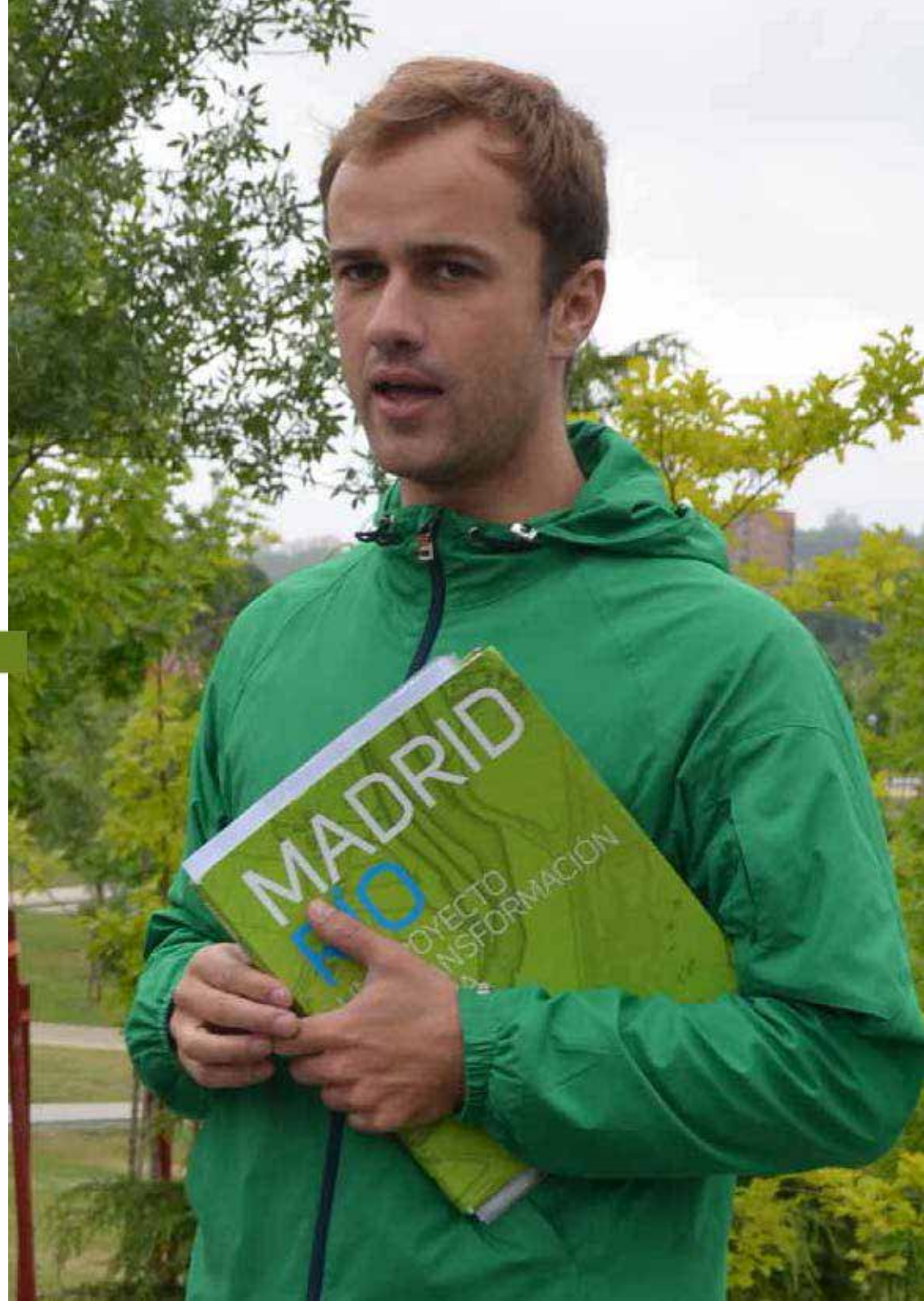

R O J O

R O J O

VERDE

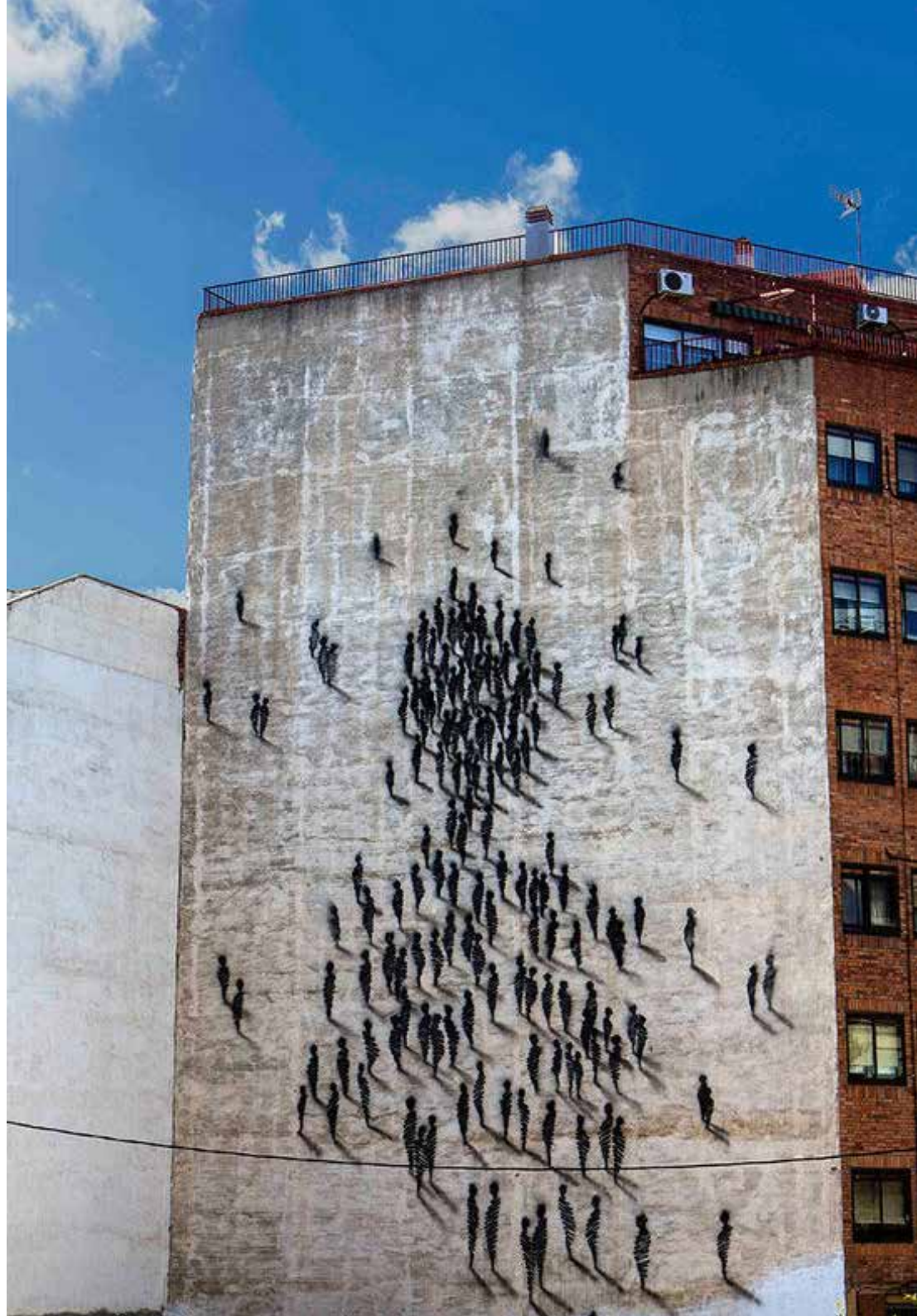

Eva.

whether we see the landscape through the lens of the camera

Ginette en Anneke.
el gnomo y el zebra

El gnomo y el zebra #1

Aventuras en Madrid

una historia comica ilustrada
con imagenes de Anneke Coops y Ginette Blom

En mayo 2014 visitabamos
Madrid con un grupo de paisajistas

Madrid es una ciudad con mucha naturaleza, parques y jardines

hemos viajado mucho, con la bicicleta, el tren y el metro

la comida española es muy rica

y el hotel estaba muy cómodo

Durante el viaje hemos visto el juego de futbol entre Real Madrid y Atlético

he decido de viajar con las paisajistos a Holanda y nos gustan muchas excursiones más!!!

Ginette en Jacqueline.
lijnen van staal - líneas carbono

Lijnen van staal - Líneas carbono

Op de wand hangen twee pagina's uit *Carbon*, een boek van Lothar Baumgarten, kunstenaar, en Walter Nikkels, grafisch ontwerper.

Het monumentale werk reflecteert op de expansie van de Noord Amerikaanse spoorweggeschiedenis. In stoere spoorwegblokletters zijn NATCHES TRACE en SOUTHERN PACIFIC te lezen.

Op een intrigerende manier vormen ze met nog andere namen van spoorlijnen uit andere richtingen een kruis. Daarnaast een foto van een stalen spoorbrug. De ritmiek en richting van de letters op het ene blad gaat een dialoog aan met de stalen constructie van de brug op het andere.

Zoals letters op een blad samen woorden en lijnen kunnen gaan vormen, kunnen lijnen schrijven in het landschap. Ze worden een tuinkekje, een balustrade, een wand, een brug of een poort. Deze subtiele begrenzingen lijken te ademen: het vlies, de kous, het vlechtwerk of de palissade opent zich door erlangs te bewegen en om in de verte weer te sluiten.

Ook in het Madrileense landschap is in staal geschreven. Met dikke lijnen, dunne lijnen, of een combinatie daar van. Fier rechtop en majestueus, frivol en decoratief met een mooie krul, speels net even schuin of dynamisch diagonaal. En bijna altijd licht en elegant. Nergens te zwaar gedimensioneerd. Soms in een opvallend frisse kleur die oplicht in de felle zon, dan weer in combinatie met een schuivend schaduwspel op de vloer.

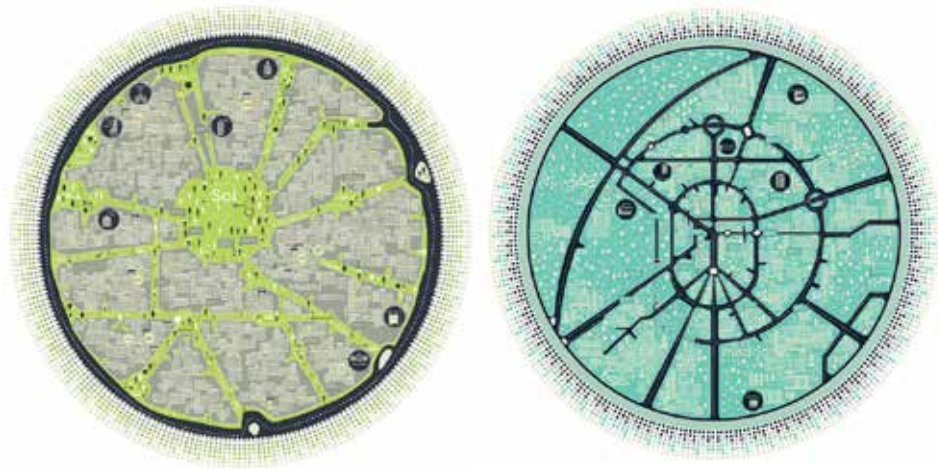
Lees met veel napret deze lijnen van staal in de pagina's die volgen!
Ginette & Jacqueline

Jacqueline.
cosmografisch?

Carlos Romo Melgar, Mental-landscape cartographer
The maps are a record of Melgar's own movements and favorite places, a mental scan of the city in which the planimetric is personal.

Jacqueline Ram

COSMOGRAFISCH?

Opgeleid als graficus en landschapsonwerper, en met een reis naar Madrid in het verschiet raakte ik in het interessante plaatjesboek 'a map of the world' gefascineerd door een afbeelding van Madrid door Melgar. Een erg grafische plattegrond van Madrid vol met persoonlijke verhalen.

Nieuwsgierig naar de oorsprong van de cosmographie en of ook andere mensen Madrid hebben vertaald in een grafische presentatie ging ik na de reis naar Madrid nog een keer op reis maar nu op een digitale reis...

HISTORISCH en letterlijk gezien is de kosmografie een beeld of een voorstelling van de wereld. In de Middeleeuwen voerden monniken een reeks persoonlijke mindmaps uit waarmee zij hun visie op de wereld deelden. Dit in tegenstelling met onze wereld waarin we omringd met TomTom en GPS en andere kaartmateriaal hoofdzakelijk de planimetrische weergaven van de wereld tegenkomen. Gelukkig zijn er genoeg mensen die de stedelijke ruimte, die vooral ruimtelijk en zintuigelijk ervaren wordt, op een andere manier verbeelden. En die mensen hebben ook Madrid bezocht.

COSMOGRAPHIA
(LATIN, FROM GREEK ΚΟΣΜΟΣ, "WORLD, UNIVERSE", + ΓΡΑΦΗ, "REPRESENTATION")

Mapa literario de madrid | Raúl Arias

Plano del metro de Madrid | Javier Noguerol

Madrid Cut Map by CutMaps on Etsy

MAPAS DE MOVILIDAD DE MADRID
The Geotaggers' World Atlas by Erick Fischer

Neighborhoods of Madrid Map
www.helenaecija.com

Madrid Map travel guide

When photographs are taken of a particular place, and then uploaded to a public forum, and tagged with the location that the photograph captured, this is called geotagging. Using scripts to mine the Flickr and Picasa public photograph collections, Fischer created the Geotaggers World Atlas of location-centric photographs, which he subsequently color coded based on who likely snapped the shot -- locals vs. tourists.

ZWART-WIT OF KLEUR-RIJK

Community Boards Madrid, Madrid, Madrid... | Creadores: PerroverdeShop (Madrid)
theydrawandtravel.com

MIND-MAPPING THE CITY

Madrid by Japanese illustrator Hugo Yoshikawa

Vancart agendas 2013 - amaia arrazola illustration Madrid

Graphic design studio Relajaelcoco and Richard Cavolo have created illustrated maps and a pocket guide of areas of Madrid in cooperation with "Walk with me"

Antoine Corbineau | Map of Salamanca area of Madrid

MET VLAKKEN EN LIJNEN

Antoine Corbineau | Map of Chueca area of Madrid

Cosmópolis / Revista Aire by Aldo Crusher

MAPPING MADRID

MADRID, SPAIN Map by Jazzberry Blue

Karin.
túnel de bonaparte

Túnel de Bonaparte

Tijdens onze zondagochtendwandeling bezochten we de prachtige, onder ietwat achterstallig onderhoud lijdende, paleistuin van Palacio Real. Een poort richting Madrid Río, prachtig in de as gelegen, trok onze aandacht. Helaas was de poort dicht. We zijn een eindje omgelopen, om aan de kant van de weg in Madrid Río naar de uitgang van de tunnel te zoeken. We vonden een modern paviljoen, afgesloten door een indrukwekkend hekwerk, met een plaquette die sprak over de Túnel de Bonaparte.

Pas thuis kon ik nagaan hoe dit zat, wat bleek:

In 1810 gaf Joseph Bonaparte opdracht aan architect Juan de Villanueva voor de bouw van een tunnel van het Koninklijk Paleis naar het Huis (Paleis gebied Vargas). De tunnel werd in 1811 onder de Avenue de la Virgen del Puerto door gegraven. Het is een neoklassieke, koepelvormige tunnel van baksteen.

Tijdens de Spaanse Burgeroorlog werd de tunnel gebruikt als munitie toevoerleiding en voor personeel ten behoeve van de verdediging van Madrid.

Met de ondertunneling van de weg ten behoeve van Madrid Río, raakt de tunnel echter in onbruik. Tot de gemeenteraad in 2011, tweehonderd jaar na aanleg van de tunnel, een prijsvraag uitschrijft voor herstel van de negentiende-eeuwse ondergrondse voetgangerstunnel: de Túnel del Bonaparte.

Zo kan het voetverkeer tussen het Campo del Moro, de rivier de Manzanares en het huis worden hervat dankzij het herstel van de brug van de Koning en de bouw van het nieuwe paviljoen.

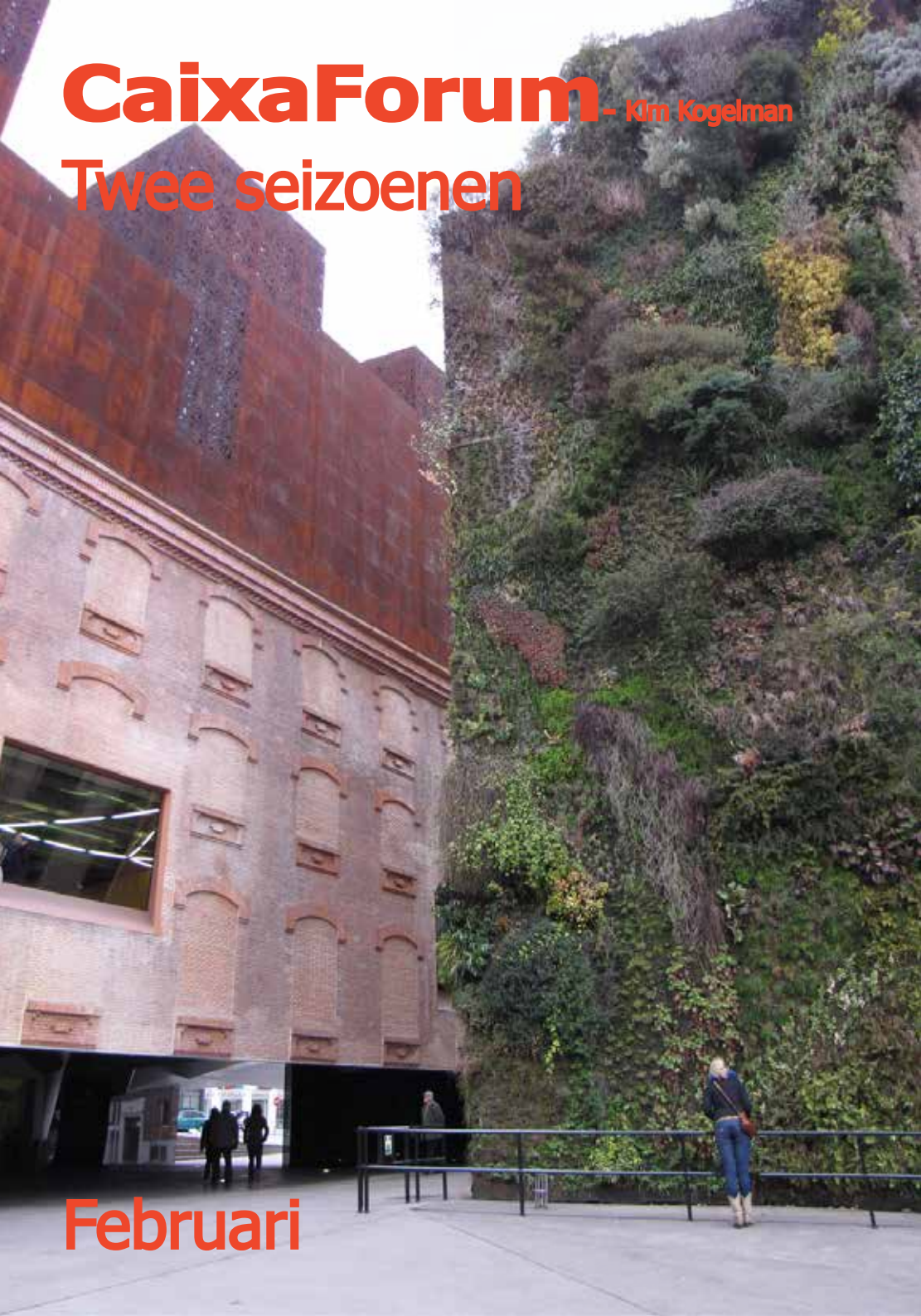
Wat een prachtig stukje stad en een boeiend stukje geschiedenis.

Rest me alleen nog het schrijven van een brief naar de burgemeester om de poorten open te zetten voor publiek!

Kim.
caixa forum

CaixaForum - Kim Kogelman

Twée seizoenen

Februari

Mei

Februari

Mei

Februari

Mei

Marianne.
water

Water

Het kwam bij bakken uit de hemel, toen we na aankomst in Madrid uit de metro stapten: water! En daar had ik toch niet helemaal op gerekend. Mijn veronderstelling was dat het warm en droog zou zijn, ook eind mei al. Daarna ging het gelukkig goed; een enkele bui is er tijdens de excursies nog wel gevallen, maar merendeels was het aangenaam weer.

Voor parken en stedelijk groen is water onmisbaar. En hoe doen ze dat dan in Madrid, waar het gemiddeld toch echt droog en warm is:

	Madrid	Amsterdam
neerslag per jaar	384 mm	776 mm
neerslagdagen per jaar	58 dagen	185 dagen
zonuren per jaar	2691 zonuren	1580 zonuren

bron: climatedata.eu

Je kiest in elk geval een slimme plek. Zoals in Aranjuez, op 40 km van Madrid. De vallei waar de rivieren Taag en Jarama samen komen was een geliefd oord om de warmte en droogte te ontvluchten. Deze plek is prachtig benut om een heel stelsel van parken en tuinen aan te leggen rond het Palacio Real.

In de nutstuinen zijn er functionele waterwerken om boomgaarden en plantbedden te bevoeien.

Bij rivieroeveren grote, natuurlijke vijverpartijen. En vanzelfsprekend imposante sierfonteinen in de tuinen rond het paleis.

Ook in Parque el Buen Retiro, het oude stadspark van Madrid, is water een element van betekenis. Er zijn allerlei klassieke fonteinen. Maar het meest opvallend is de monumentale Estanque de Retiro: een groot rechthoekig bassin om langs te flaneren en op te spelevaren. En behalve met de ge-ijkte roeibootjes kan dat tegenwoordig ook in een boot op zonne-energie.

In beplantingsvakken overal in de stad liggen bevoeiingssytemen. Niet altijd fraai. En soms gebruikt als speelplek. Voor sproeien van gras zijn installaties ingebouwd. Er zijn restricties voor de hoeveelheid grasoppervlakte in plannen.

Waarvan sommige droog stonden..., wegens onderhoud/restauratie.

Het meest indruk heeft op mij gemaakt dat er een apart stelsel in de stad is, voor het gebruik van het opgevangen regenwater in al die installaties om water te geven aan bomen en planten.

De Manzanares, de rivier waar Madrid aan ligt, was eeuwenlang wel nuttig (vissen, wassen), of soms hinderlijk (hoog water), maar niet mooi. In de vorige eeuw was het een goot met snelwegen er om heen. Bijna onvoorstelbaar als je ziet waar nu MadridRIO ligt. Op een segment van 6 kilometer lengte is de snelweg M30 ondergronds gelegd, met daarbovenop een park, waarin het water van de rivier een belangrijke rol speelt.

In de Manzanares waren in de 50-er jaren van de vorige eeuw stuwen geplaatst. Daardoor ontstaat er een attractievere hoeveelheid water, die in het Rio-park mooi tot z'n recht komt. Het oude profiel van de rivier, is verderop stroomafwaarts nog zichtbaar, waar MadridRIO buiten de stad overgaat in het Parque Lineal del Manzanares, verderop een meer natuurlijk, landschappelijk park.

In MadridRIO zijn er ondergrondse spaarbekkens voor regenwater, zodat dit gebruikt kan worden om de parkbegroeiing water te geven. Beregenen gebeurt met een geautomatiseerd systeem, onder invloed van weerstations en regensensoren. Watergift is aan regels gebonden, voor wat betreft de hoeveelheden en tijden van de dag.

Natuurlijk is er in ook in de toegepaste beplanting voor MadridRIO rekening gehouden met de schaarste van water.

De over de hele lengte doorlopende Salon del Pinos is beplant met pijnbomen, die van nature in de bergen gewend zijn te leven met weinig grond en weinig water. Voor de eerste jaren na aanplant is er bij de bomen wel een bevoeiingssysteem aangelegd, om de grote bomen te helpen verder te groeien.

Voor het showeffect van fontein is er een afzonderlijk waterstelsel, met schoon water.

Ook aan de speelstrandjes wordt schoon water gebruikt.

En bij gebrek aan water, kun je altijd nog water suggereren, zoals in de Huerta de la Partida.

Mark.
beauty is in the eye of the beholder

voeten

Martien.
fotoverslag

rood

groen

golven

-

knikken

Martin.
groots en grotesk

Groots en grotesk

In Madrid worden de zaken groots aangepakt. Met die wervende slagzin wist Stichting Panorama ons te verleiden naar Madrid af te reizen. Dat van die grootsheid bleek te kloppen. Met namen de projecten Valdebebas en MadridRio vielen in die categorie.

Voor Valdebebas is grotesk misschien een beter omschrijving dan groots. Het is een geplande stadsuitleg met ondermeer 12500 woningen aan de noordoostkant van Madrid, nabij het internationale vliegveld. Gepland, want gebouwd is er nog weinig. Gezien de economische situatie is dat niet verwonderlijk. Wel dat de complete infrastructuur er al gerealiseerd was. En compleet houdt in dat er niet alleen een ruim bemeten wegenstructuur was die al was afgestemd op het beoogde aantal woningen maar ook een netwerk van vrije fietspaden, verlichting, forse bomenrijen, veelkleurige brede groenbermen en zelfs geheel met toestellen uitgeruste speelplekken. Het opzichtig aanwezig zijn van deze infra, het vrijwel ontbreken van verkeer en mensen en de leegte van de bouwvlakken gaf het geheel een spookachtige sfeer. We vroegen ons in al onze nuchterheid natuurlijk af hoe het onderhoud van al die infra gefinancierd wordt. De trainingsvelden van Real Madrid lagen er vlak naast en die club wordt ook goed onderhouden dus in de Spaanse hoofdstad is daar vast een oplossing voor.

Madrid Rio is een groots project waarvan de aanpak, in tegenstelling tot Valdebebas, wel navolging verdient. Een kostbaar project maar ook een waarvan de baten evident zijn. Deze zijn niet moeilijk te benoemen: een groot deel van de stad is nu weer verbonden met het centrum, talloze bewoners hebben geen last meer van geluid en stof, de stad heeft er een enorm park bij gekregen. De waarde van het vastgoed aan de niet-centrumzijde van het park is toegenomen. Dat is gezien de waardedaling in de rest van de stad al heel wat. De plint van de aanliggende bebouwing is nieuw (bedrijfs)leven ingeblazen. Dit is niet allemaal in klinkende munt te vertalen, pas op de lange termijn zullen de voordelen echt duidelijk worden en zal blijken dat deze enorme investering de moeite waard is geweest.

Het overgrote deel van de kosten zat in de ondertunneling van de weg, circa 4,5 miljard euro. Het budget voor de inrichting van het park lijkt daarbij vrij bescheiden: 400 miljoen. Hoewel er op sommige plekken fors is uitgepakt heeft het grootste deel van het park toch een vrij sobere opzet. Dat geldt net name voor de ruggengraat van het park: de Salon de Pinos. Een lineair park aan weerszijden van de rivier met een eenvoudig profiel bestaande uit een verhard pad van 5-7 meter met een gemengd gebruik (voetgangers en fietsers) met daarnaast aan beide zijden halfverharde stroken met pijnbomen (*Pinus picea*). Samen vaak niet breder dan zo'n 25 meter. In de onverharde stroken zijn verblijfsplekken gemaakt waaronder stijlvol ingerichte speelplekken. De speeltoestellen voegen zich op een vanzelfsprekende manier in het pijnbomenbos. De speelplaatsen zijn een ontwerp van West8 en Richter Spielgerate Ondanks het lineaire karakter is het dus zeker niet alleen een doorgangsroute. Het flaneren (waar het "Salon" ook naar verwijst) is natuurlijk altijd al een combinatie van bewegen en ontmoeten. Maar ook in Spanje wint de routegebonden recreatie terrein. Het is ook wel heel verleidelijk om op de fiets hard langs de Manzanares te rijden. Het is een groene verbinding tussen de koele bergen ten noorden van Madrid (eind mei nog besneeuwde toppen) en de warme hoogvlakte van de Extremadura ten zuiden van de stad. Wellicht wordt het ooit nog een ecologische verbinding en komen de wilde zwijnen uit de bergen de stad in. Voorlopig moeten we het doen met de vrolijke houten zwijntjes op de speelplaatsen.

Dat er in Madrid bepaald niet de hand wordt gelicht met de veiligheid in de tunnel blijkt wel uit de vele voorzieningen die daarvoor zijn getroffen en ook in het maaiveld van het park zichtbaar zijn. Om de tweehonderd meter zijn er vluchtwegen, er zijn veel ventilatieroosters en de tunnel kent een eigen brandweerkorps met eigen toegangen tot de tunnel. Soms is het gelukt die voorzieningen perfect in het ontwerp op te nemen bijvoorbeeld bij de Avenida de Portugal. Hier zijn de ovale ventilatieroosters mooi opgenomen in het , naar kersenbloesem verwijzende, bestratingspatroon. In veel andere gevallen is er het beste van gemaakt en zijn de uitgangen van de vluchtwegen aardige verblijfsplekken geworden. Navraag bij een van de MRIO architecten leerde dat de parkontwerpers het maar moesten doen met het technische tunnelontwerp en hadden ze vrijwel geen mogelijkheden dit bij te sturen. Het is natuurlijk altijd beter is dat het ondergrondse en het bovengrondse ontwerp gelijk opgaan. Maar MadridRio laat zien dat je die uit de ondergrond opbarstende techniek ook met veel ontwerpbehendigheid kunt oplossen in je bovengrondse ruimtelijke ideeën.

Matthieu.
madrid urban experience

Madrid Urban Experience

Madrid is een geweldige ervaring. Begin jaren 80 was ik er midden in een snikhete zomer en in 2002 tijdens een voorjaarsvakantie in maart, net zo fris als nu in mei. Madrid blijft me boeien met uitzondering van de nieuwe treurige stadsuitbreidingen.

In 2002 lag de Botanische tuin er nog net zo mooi bij als toen. Het Park El Buen Retiro was daarentegen in 2002 enorm verwaarloosd en de grote vijver stond droog. Nu is het park helemaal opgeknapt, goed verzorgd en nieuwe parkelementen zijn integraal toegevoegd. Het park wordt goed gebruikt. Nu wandelend op een zondagochtend is het genieten. Het is een verademing.

Teleurstellend was de situatie rondom het station Estacion Puerta de Atocha. Toen in 2002 was het stationsplein een domein voor voetgangers, nu staat het vol met auto's en rommel. Het station had een moderne en frisse uitstraling, nu is het sleets, dichtgeslibd met commercie, beveiliging maatregelen en ticketautomaten. De service is onder de maat. De sfeer is deprimerend. De prachtige voormalige stationshal was een overweldigende plantentuin; een park in het station. Nu is het een verwaarloosde ruimte met de verstofte planten die zijn weggestopt achter goedkope plastic stalletjes.

Plaza Mayor is zoals het altijd was, alleen de straathandel is veranderd. Nu pas viel me op dat de gevelwanden in verschillende periodes zijn gebouwd. Maakte me nieuwsgierig naar het ontstaan en de geschiedenis van het plein.

Sinds de 13e eeuw is een "Plaza Mayor" te vinden in elke stad en dorp in Spanje. Ze werden gemaakt voor het houden van markt, festiviteiten en om de gemeenteraad en de rechtbanken te huisvesten. In Madrid ontstond het Plaza Mayor toen de stad in de 15e eeuw werd uitgebreid richting Puerta del Sol, op een plek dat voorheen een boomgaard was buiten de stadsmuren. Op het plein stond het Casa de la Panaderia. Het gebouw was de belangrijkste bakkerij van de stad, die de prijs van het brood vaststelde zodat zelfs de armste bewoners konden het zich veroorloven om het te kopen. Het gebouw werd in 1619 een ijkpunt voor de rechthoekige vorm door architect Juan Gómez de Mora en later hervormd door Juan de Herrera. De rechthoekige vorm was in de 17e eeuw een 'moderne' vorm van stedenbouw (renaissance), planmatig en formeel en vormde een brutaal contrast met organische gegroeide stedenbouw van de middeleeuwse stad. Na diverse branden hebben er ook nog eens grote renovaties plaatsgevonden zoals die van 1791, door Juan de Villanueva (architect van het Prado Museum). De toegangen naar de uitkomende straten werden overbouwd en werden daarmee onderdeel van de gevelwanden. Het plein werd als het ware getransformeerd tot een 'openlucht' gebouw.

Madrid Rio / Salon de Pinos / variaties onderbegroeiing

Interessant is dat de naamgeving van het plein in de loop der tijd steeds veranderde afhankelijk van de politieke en maatschappelijke situatie: Plaza Arrabal > Plaza de la Constitución > Plaza Real > Plaza de la Constitución > Plaza de la República > Plaza de la Constitución > Plaza de la República > Plaza de la Constitución > sinds 1939 Plaza Mayor (= letterlijk vertaald: centrale plein of hoofdplein). Wat mij betreft blijft het hierbij.

Madrid Rio is voor mij het meest geslaagde project van deze excursie. In 2002 lag de rivier Manzanares aan weerszijden nog ingepakt tussen snelwegen; nu ligt er binnen 10 jaar tijd een prachtige parkzone. Het is een geweldige prestatie om in zo'n complexe situatie, op zo'n schaal een park aan te leggen en dat alleen (of juist daardoor alleen) met geld van de stad. Het concept is simpel: overkuis de snelwegen en maak hier bovenop een park. De impact van de parkzone is in velerlei opzichten groot: het verbetert het leefklimaat en vergroot het functioneren van de stad. De uitgangspunten voor de inrichting van de parkzone zijn eveneens simpel: de hoofdstructuur bestaat uit een doorgaande zone die beplant is met één boomsoort - de pijnboom - met één doorgaande hoofdroute voor fietsers en wandelaars: Salon de Pinos. Aan deze hoofdstructuur zijn verschillende parkdelen gekoppeld met programma's die vanuit de omgeving voort komen. De twee oeverzijden zijn verbonden door fraai vormgegeven bruggen. Niets dan lof.

De relatie tussen park en rivier gaat minder ver dan je zou mogen verwachten. De rivier is voornamelijk een visueel element, een decor voor het park. Het water is afgedamd en zonder stroming, een langgerekte vijver, een dode rivier. Slechts op enkele plekken is er een direct contact met het water mogelijk. Het waterprogramma is beperkt tot de roeibaan. Lijkt me een interessante opgave om een mogelijk gebruik van het water te onderzoeken. Ecologisch staat de rivier in contrast met het kunstmatig gemaakte gedeelte in het Parque Lineal del Manzanares dat een overtuigend landschappelijk karakter heeft. In Madrid Rio ligt de rivier ingebed tussen hoge stenen kademuren, die met de overkluizing van de snelwegen alleen maar hoger zijn geworden. Wellicht had ook de overkluizing van de rivier op een aantal plekken zowel een groter park als een interessante onderwereld opgeleverd (zie Canal Saint-Martin / Parijs, Binnendieze / Den Bosch, Muntplein / Amsterdam).

Inmiddels hebben wij op onze excursies soortgelijke opgaven gezien. Ik denk aan het verhaal van bureau Stramien over hun voorstellen van de ondertunneling de Ring van Antwerpen, Petuelpark boven snelweg en Theresenhöhe boven spoor te München.

In Nederland kennen we soortgelijke projecten: Willem Alexanderpark / A2, Utrecht en Leidsche Rijn en Dakpark Vierhavenstrip, Rotterdam. Het rivierpark in Valencia, enkele 19e eeuwse Nederlandse stadsparken op de voormalige vestingwerken en ook de High Line in New York zijn in dit rijtje te plaatsen. Echter Madrid Rio spant de kroon.

Río Manzanares / M30

2002

Madrid Rio

2014

Madrid Rio / Salon de Pinos / variedades verharding

Madrid Rio / Salon de Pinos / bruggen

Madrid Rio / Matadero / bijzondere inrichting

Pauline.
rio del pepe

Rio Del Pepe

Wat is dit toch een mega gaaf project. Ik heb naarstig in mijn archieven gezocht naar oude beelden van toen dit gebied nog een 6 baans snelweg was. Zodat we allemaal een beter beeld zouden krijgen hoe grijs, vervuild en smerig het hier was. Helaas kon ik niet zo ver terug in de tijd met mijn beelden (google gelukkig wel). De weerszijden van de oever waren onaangename plekken met dito bevolking.

Dit project toont in mijn ogen vooral hoe belangrijk Vitamine G voor een stad is. Het injecteert niet alleen een gezondere leefomgeving in de stad, maar de spin off van zo'n prachtig verzorgde omgeving straalt uit op de omgeving. Dit stuk stad transformeert onherroepelijk in een levendiger stadsdeel met weer een aantrekkelijk woonmilieu. De Rio del pepe heeft de stad samengesmolten en de broodnodige openbare ruimte toegevoegd in een stad waarin de huizen en appartementen pieklein zijn.

RIO 2010

RIO 2014

RIO 2010

RIO 2014

Roel.
dwangbuizen

Dwangbuizen

Onderweg zijn is het ervaren van vrijheid, dat hoop je tenminste. Soms moet je jezelf een beetje voor de gek houden maar dan lijkt het een beetje op reizen. Maar je in een metro voortbewegen is een ander verhaal, ik kan er maar niet aan wennen. En Madrid is natuurlijk een beruchte metro-stad. De afwikkeling van het metrosysteem lijkt op een transportband van een fabriek. Schoolvoorbeeld van de goede oude moderne tijd. Op maaiveldniveau een grote trechter waar de mensbeestjes slaafs inlopen. Trappetje af, hoekje om naar links, hoekje om naar rechts, poortje door, roltrapje omlaag. Allemaal braaf wachten, en dan wordt het kaf van het koren gescheiden. Sukkels naar links, rest van de sukkels naar rechts. En dan nog een klein stukje voordat je wordt ingeblikt en afgevoerd. Natuurlijk, het is een efficiënte en snelle route van A naar B, zo kom je nog eens ergens. Volg salida en er lonkt al snel weer het daglicht, de bevrijding kan niet lang meer duren. Maar ik blijf moeite hebben met het feit dat de zintuigen compleet zijn afgesneden van de ruimtelijke werkelijkheid. Geen daglicht, geen uitzicht, geen oriëntatie. Mensen doden de tijd. Ze luisteren muziek, lezen een krant of kijken in gedachte verzonken door een ruit naar het zwarte niets. Hier en daar een flirt of een kletspraatje. Reizen met de metro is meestal een gedwongen les in eenzaamheid, meer dan met de bus of trein. En met een reisgezelschap vol kakelende kippen is het trouwens prima uit te houden en vaak ook nog gezellig. Maar altijd weer dat wachten op een veel te smal perron, ook al duur dat nooit lang. Tijdens het wachten komt de pure eenzaamheid soms de metrobus binnen gesijpeld. Als je er oog voor hebt dan zie je soms de eenling aan de overzijde die de metro net heeft gemist, of juist veel te vroeg is. Gezien de korte aanrijtijden komt te vroeg of te laat zijn op hetzelfde neer. De eenzame wachtende metroreiziger wordt dan in het beste geval door enkele tientallen, soms meer dan honderd glazige ogen aangekeken en gekeurd vanaf de overzijde. Ze staan recht tegenover elkaar. Het is net een theaterstuk, de eenling als artiest, aan de overkant het publiek met in het midden de rails als orkestbak. Iedereen wacht geduldig af. Gelukkig heeft de eenling soms nog een stuk elektronica met een beeldscherm om in weg te duiken, anderen draaien zich ongemakkelijk om of lopen een stukje en er zijn er ook bij die het niets kan schelen. Ik blijf het fascinerend vinden hoe de metro bijna overal ter wereld hetzelfde aanvoelt en maar weinig prijs geeft van de stad erboven, het kan overal zijn. En dat terwijl vrijwel iedereen het systeem gebruikt om zich te verplaatsen binnen de stad. Het is letterlijk een systeem achter de schermen, zoals zorgvuldig weggewerkte bedrading. Noodzakelijk kwaad, lelijk maar onmisbaar. De fotograaf Yannick Dixon heeft met zijn fotoserie Madrid Metro Stations iets van dat gevoel weten vast te leggen. Ik had het niet beter kunnen doen. Of de mensen op de foto's daadwerkelijk helemaal alleen zijn op hun perron, ik weet het niet.

Foto's: Yannick Dixon

Sander.

madrid rio, het park dat de stad in al zijn facetten omarmt

Madrid RIO, het park dat de stad in al zijn facetten omarmt.

Sander Singor

Door de M30, een stinkende snelweg die de westzijde van Madrid doormidden kliefte en de rivier de Manzanares onbeleefbaar en onzichtbaar maakte, over een lengte van 20 km te ondertunnelen, werd de mogelijkheid gecreëerd om een groot deel van de stad weer leefbaar en aantrekkelijk te maken. Er is niet gekozen voor het creëren van een nieuwe woonwijk, maar het realiseren van het grootste binnenstedelijke park ter wereld, het 150 hectare grote Madrid RIO.

Geweldig om te zien dat grote infrastructurele projecten gekoppeld kunnen worden aan het realiseren van groene ruimtes die de stad naar een nieuw niveau tillen! Iets waar Nederland een voorbeeld aan kan nemen.

Madrid RIO laat mij zien dat parken van deze tijd steeds meer gaan dienen als de nieuwe pleinen van de stad. Als plekken die onmisbaar zijn om de kwaliteit van leven in een stad op hoog niveau te houden.

Daar waar veel parken bedoeld zijn om de stad te ontvluchten is Madrid RIO een voorbeeld van een park waar je de stad in optima forma kan beleven en tegenkomen, een plek die bruist, dag en nacht, waar mensen sporten, elkaar ontmoeten, waar politieke partijen hun aanhangers toespreken, waar hippe dakterrassen worden afgewisseld met kleine intieme kiosken, waar je in alle stilte een krant kan lezen in een groene parkkamer, waar je kan flaneren over een parkboulevard waar fietsers, joggers, skaters en wandelaars gezamenlijk gebruik van maken, waar je verkoeling kan zoeken aan de rand van de rivier, kortom een park dat de stad met al zijn facetten omarmt en tot zijn recht laat komen.

Voor mij zijn dit de parken van de toekomst, geen statische of eentonige groene ruimtes waar allerlei regeltjes gelden maar een levendig groen stadshart waar iedereen kan doen wat hij wil en daar ook de gelegenheid voor krijgt.

Hasta muy pronto!!! Y Madrid, me gusta tu!

Veronica.
stads/parkbomen in stress-situaties

MADRID: STADS/PARKBOMEN IN STRESS-SITUATIES

Voor Madrid Rio en de andere nieuwe parken in Madrid is door de universiteit een speciaal bomenbestand uitgezocht, dat goed tegen het droge, maar ook 's winters koude klimaat van deze hoogvlakte van Spanje kan. 'Koud' in Spanje betekent dat de minimumtemperaturen (net) beneden vriespunt zijn en er soms sneeuw valt. Ideale stadsbomen voor Nederland, zou je zeggen. Maar de vorstgevoeligheid van de uitgezochte mediterrane bomen vormt een risico, ook in ons Nederlandse stadse klimaat.

Op de tunneldaken

De parasolden (*Pinus pinea*) en de **Aleppo den** (*Pinus halepensis*)

In Madrid Rio zijn op de droogste en onbarmhartigste plekken parasol- en Aleppo dennen aangeplant, omdat deze bomen ook hoog in de bergen op zeer droge en stenige plaatsen, respectievelijk in hete, droge kustgebieden kunnen groeien. Ideaal, zo dacht men, voor op de daken van de tunnels (waar de bodemdiepte beperkt kan zijn en geen toegang is tot het grondwater). De Madrilenen zijn echter wel zo slim om er een watervoorziening bij te leggen. Bij de meeste bomen en planten in Madrid Rio waren duidelijk de slangen van het automatisch watergeefstelsel te zien, die op het maaiveld lagen. Dit stelsel wordt uitermate goed gescreend op zijn werkzaamheid door een kleine, vaste ploeg, want als het stelsel uitvalt sterft binnen afzienbare tijd (een deel van) de beplanting af.

De winterhardheid van de parasolden heeft als minimum -12 tot -15 graden C. Nederland valt volgens de boekjes binnen deze zone; je loopt dus alleen risico als het erg hard vriest. Officieel staat hij als niet-winterhard te boek voor Nederland. Op internet staat echter het voorbeeld, dat een exemplaar van 3 m hoogte de strenge winter van -20 graden C zonder problemen heeft overleefd, met een vliesdoekje om zijn stam. Door zijn breeduitgaande wortelstelsel is hij niet geschikt voor straten, maar op stadspaleinen zou het uit te proberen zijn. Overigens is de Aleppo den genoemd naar de stad Aleppo in Syrië; in Griekenland wordt de hars van deze den gebruikt om de befaamde Retsina te harsen.

De parasolden is het symbool van de overwinning op de dood. Zoals ook andere altijd groene, zaaddragende bomen straalt hij levenskracht en vruchtbaarheid uit. In oriëntaalse culturen symboliseerde hij ook moed, trouw, standvastigheid en karaktersterkte.

In Nederland worden van de dennen *Pinus mugo* en - *strobis* weinig, en - *sylvestris* meer als straatbomen aangeplant. Deze bomen zijn meer winterhard voor Nederland. De grove den (*Pinus sylvestris*) maakt een lange penwortel, dus die heeft liefst wat diepte op zijn standplaats. Deze bomen houden van iets meer comfort dan de keiharde parasolden en Aleppo den.

De opbouw van de standplaats van de parasol- en Aleppo dennen is nog wel de moeite waard te vermelden. De laag teelaarde op het tunneldek moest minimaal 80 cm dik en mocht maximaal 150 cm dik zijn. De minimale dikte in verband met de standvastigheid van de bomen, de maximale dikte vanwege het maximaal toelaatbare gewicht op het dak van de tunnel

(inclusief de uiteindelijk volwassen bomen!). Daaronder heeft men foam aangebracht, dat omwikkeld is met geotextiel en versterkt met ijzer (fijn, sterk metalen gaas vermoedelijk) tegen muizen en ratten. Men verwacht dat dit 30 tot 40 jaar stand kan houden. In de grond is een afwatering geplaatst, zodat het water niet blijft staan. De bomen komen meest van Spaanse kwekerijen, soms van Italiaanse. Bij het planten is de penwortel van de dennen verwijderd, zodat ze meer in de breedte gaan wortelen. Bij de kluit is een luchtpijp en een watersysteem aangebracht (volgens degene die de toelichting gaf een permanent watersysteem, dat dan kennelijk onder de grond zit want het was niet te zien). De eerste twee jaar is ook mest gegeven.

Enkele mooie bomen uitgelicht

Perzische sering of Indiase kralen boom (*Melia azederach*)

De Perzische sering is waarschijnlijk in Spanje geïntroduceerd door de Arabieren. De boom wordt in Spanje 10-15 m hoog en kan goed tegen droogte (?). De zaden van de kleine gele vruchten worden soms gebruikt in een rozenkrans. De vruchten vormen zich in november, en blijven kennelijk erg lang hangen, gezien het feit dat

wij ze royaal in vrucht hebben gezien. In Amerika blijkt hij tot een plaag uitgegroeid vanwege zijn vele opschot. Uiteraard wekt hij daar ook irritatie op bij voetgangers vanwege zijn rijke vruchtdracht. De *Melia* groeit in elke goed gedraineerde, rulle grond. In Hillier (1) wordt geadviseerd de boom tegen een warme, beschutte muur te plaatsen of onder glas.

Perzische acacia of Perzische slaapboom (*Albizia julibrissin*) Wat een romantiek kan er toch uit Perzië komen! Helaas is deze boom ook niet echt winterhard in Nederland, vergelijkbaar met de parasolden, aldus Van der Berk, maar hij verkoopt ze wel. De bloei is wel wat minder uitbundig in een koeler klimaat. Van der Berk noemt het een parkboom, mede vanwege de brede groei denk ik, maar in Madrid

en in Zadar (Kroatië), waar ik de boom ook zag, staat hij in de verharding. De boom verdraagt droogte en is goed windbestendig. Hij legt stikstof vast in de bodem, waardoor de boom op zeer arme gronden kan groeien en in feite een pionierplant is die zijn omgeving van voeding voorziet. In Hillier wordt de *Albizia julibrissin* 'Rosea' als de hardste slaapboom-soort gezien. Om te bloeien heeft de boom volgens hen echter een beschutte plaats in de volle zon nodig. De hoogte op zijn natuurlijke standplaats is 8 – 15 m. Een fors exemplaar dat boven het huis uitsteekt staat in Breda in een achtertuin en is uitgeroepen tot boom met X-factor door de Bomenstichting in 2008/2009. In Rotterdam schijnen ook een viertal exemplaren in een voortuin te staan van ca. 5 m hoog, vrolijk bloeiend (recente observatie medewerker Bomenstichting). Over de winterhardheid verschillen echter de meningen; een Nederlandse kweker heeft het over maximaal 10-14 graden vorst, maar een Amerikaanse site heeft het over een maximum van -25 (2) graden. Het is overigens geen boom die honderden jaren leeft.

¹ Kelly, John. 'The Hillier gardeners's guide to trees and shrubs', 1995.

De vruchtdracht is ook verbazingwekkend mooi. Dus op beschutte plekken kun je hem best eens proberen.

Chitalpa (x *Chitalpa tashkentensis* 'Summer Bells')

De boom is een kruising uit 1964 tussen de *Chilopsis linearis*, de woestijnwilg, en *Catalpa bignonioides*, de bekende trompetboom. De boom is droogte-tolerant en gewend aan schrale bodems, maar groeit toch wel beter met een beetje voeding en vocht. Hij verdraagt zon tot half schaduw. In Amerika wordt hij 20 tot 35 m hoog; dat gaat zeer waarschijnlijk niet op voor Nederland. De boom is de 60-er jaren in Tashkent, de hoofdstad van in Uzbekistan, ontstaan door bovenstaande soorten te kruisen. In 1977 is hij voor het eerst toegepast in de U.S.. De boom bloeit van juni tot augustus. In de U.S. wordt ook aangeraden een beetje beschutte plaats voor de boom te kiezen.

² <http://tpermaculture.com/site/2013/08/12/permaculture-plants-persian>

De granaatappelboom (Punica granatum)

Deze boom, die onder andere in de beplanting van Rio voorkomt, is helaas in Nederland in de buitenruimte niet echt toepasbaar. Een temperatuur lager dan -15 graden verdraagt hij niet. Eigenlijk geldt hiervoor hetzelfde als voor de olijven in Nederland: gaat het hard vriezen, dan moeten ze afgedekt worden. In de opvallende oranje bloem zie je al snel de aanzet voor de vrucht, de granaatappel, ontstaan. Het is een boom uit duizend-en-een-nacht, zo exotisch zijn de bloemen en de vruchten.

The Mad Pomegranate Tree

Dit prachtige gedicht van Odysseus Elytis over de granaatappelboom wil ik jullie niet onthouden; het is al heel lang mijn favoriet.

In these all-white courtyards where the south wind blows whistling through vaulted arches, tell me, is it the mad pomegranate tree that jumps in the light, scattering its fruitful laughter with windy obstinacy and rustlings- tell me, is it the mad pomegranate tree that quivers with foliage newly born at dawn opening high up all its colours in a shiver of triumph?

On plains where the naked girls wake harvesting clover with their light yellow arms, wandering on the borders of their dreams- tell me, is it the mad pomegranate tree, unsuspecting, that puts the lights in their fresh green baskets, that floods their names with the singing birds- tell me, is it the mad pomegranate tree that fights the cloudy skies of the world?

On the day that it adorns itself jealously with seven kinds of feathers, binding the eternal sun with a thousand blinding prisms- tell me, is it the mad pomegranate tree that seizes on the run a horse's mane with a hundred lashes, never sad, and never grumbling- tell me, is it the mad pomegranate tree that cries out the new hope now dawning?

Tell me, is that the mad pomegranate tree delighting in distance, fluttering a handkerchief of leaves made of cool flame, a sea near birth with numberless ships, with waves that a thousand times and more set out and go to unscented shores- tell me, is it the mad pomegranate tree that causes the rigging to creak high up in the transparent air?

Very high up with the blue bunch of grapes that flares and celebrates, arrogant, full of danger- tell me, is it the mad pomegranate tree that shatters with light the demons' storm in the middle of the world, that spreads far as can be the saffron ruffle of day richly embroidered with scattered songs- tell me, is it the mad pomegranate tree that unfastens in a hurry the silk of the day?

In petticoats of April the first and cicades of the mid-August fest- tell me, that which plays, that which rages, that which leads astray, shaking out of fear its evil black darkness, spilling in the suns' bosom intoxicating birds- tell me, that which opens his wings on the breast of things, on the breast of our deep dreams, is that the mad pomegranate tree?

Na al deze wonderschone soorten twee bekenden, die het in ieder geval wel goed doen in ons klimaat: de *Zelkova serrata* en de *Celtis australis* (en zijn broertje – *occidentalis*).

Zelkova serrata

Celtis australis

Hieronder een rij bomen, van groot tot klein, die goed het stadse- en veranderende klimaat in Nederland zouden moeten kunnen weerstaan, in combinatie met een goede vorstbestendigheid (3). Let altijd wel op de individuele (bodem)wensen van de boom! Het zijn allemaal een beetje bijzondere soorten, leuk dus!

- Heptacodium miconioides (tikje vorstgevoelig)
- Clerodendrum trichotomum
- Styrax japonicus var. Fargesii
- Cornus officinalis
- Malus trilobata
- Catalpa x erubescens
- Parrotia persica 'Bella'
- Fraxinus sieboldiana (en Fraxinus ornus)
- Pterostyrax hispida
- Pyrus x canescens
- Tetradium daniellii
- Carya ovata
- Fagus orientalis 'Iskander'
- Phellodendron amurense
- Populus lasiocarpa
- Pterocarya stenoptera
- Tilia mongolica 'Buda'

Het onderzoek naar de gebruikswaarde van diverse soorten straatbomen door Wageningen is ook al vrij lang aan de gang. Hieronder staat de link naar een boekje met resultaten en een website over de gebruikswaarde van (nieuwere soorten) straatbomen.

-Hiemstra, J. (2009?). Een samenvatting van 15 jaar onderzoek naar de gebruikswaarde van straatbomen. De juiste boom op de juiste plaats.
<http://www.tuinbouw.nl/sites/default/files/boekje%20gwo%20%27de%20juiste%20boom%20op%20de%20juiste%20plaats%27.pdf>

-Website actualisering gebruikswaardeonderzoek:
<http://www.tuinbouw.nl/project/vervolg-gebruikswaardeonderzoek-laanbomen>

³ Bron: Ton Stolk, Tuin en Landschap no. 22,23,24, uit 2013.

Vibeke. geen ruimte voor... de rivier

1837

Geen ruimte voor... de rivier

Wat ik jammer vond aan het overgens prachtige Madrid Rio park, is dat de rivier als diep liggend kanaal bijna onzichtbaar is. Hoe is dat zo gekomen? Ongetwijfeld was het vroeger een beetje onhygiënisch onder de Toledo brug. Maar zowel de rivier de Manzanares als de bewoners hadden de ruimte. De brug met 9 bogen van de architect Pedro de Ribera werd tussen 1718 en 1732 gebouwd in een barokke stijl. Middenop staan twee nissen met heiligenbeelden.

1866

Omstreeks 1972 werd de rivierbedding versmald en gekanaliseerd. De waterafvoer uit de bergen verminderde. Aan weerszijden van dit kanaal is op de vrijkomende delen van de oever een snelweg aangelegd. Eind 20 e eeuw was de capaciteit van de snelweg weer te klein en besloot men tot de aanleg van ondergrondse tunnels met een park erbovenop.

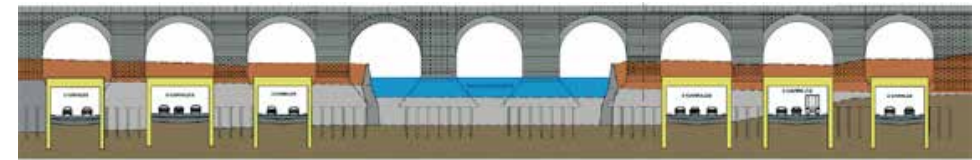

In 2002 liggen er snelwegen op de oevers ▲ In 2012 liggen ze onder Madrid Rio ▼

Op het tunneldak is een pakket van ca 1,50m aan grond, irrigatie, drainage-materiaal e.d.aangelegd ten behoeve van de beplanting. Om dit pakket op te sluiten is op de oude kademuur een nieuwe muur gezet. De rivier is hierdoor helaas een diep liggend kanaal geworden. Hadden er niet meer lage parkdelen aan de rivier gemaakt kunnen worden zoals bij de Segovia brug? Of een keer niet ingericht en de natuur op z'n beloop laten zoals bij de Isar in München?

Aan de bebouwingszijde is ook een lastig hoogteverschil ontstaan. De barrière is geringer, maar toch. En de bogen van de Toledo brug zijn hun oorspronkelijke allure een beetje kwijt nu de snelweg er onderdoor gaat en ze nog maar 5m hoog zijn. Maar het park Madrid Rio blijft een geweldig mooie aanwinst voor de stad.

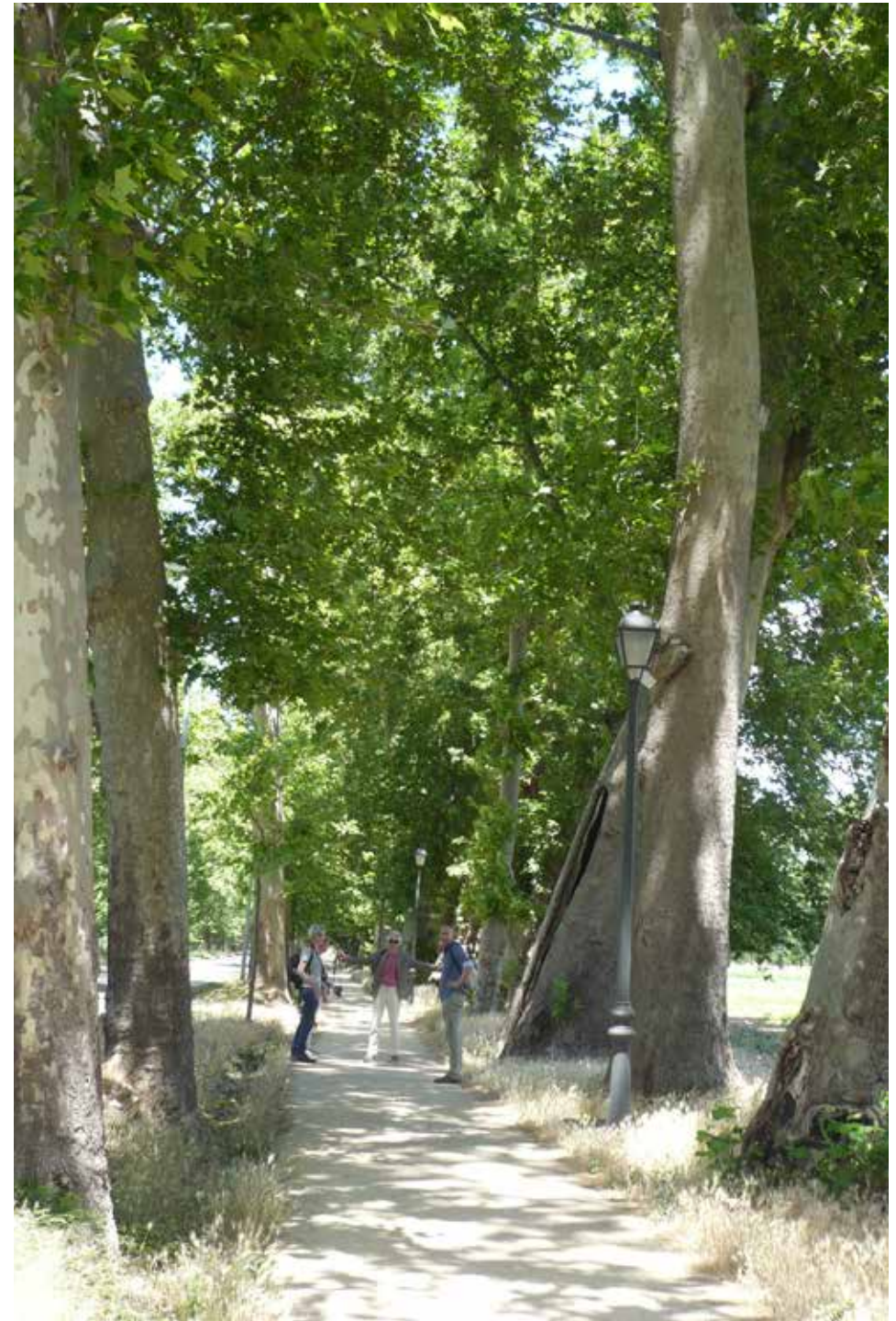
Vibeke.
plaza de doce calles

Plaza de doce calles

Als een middelpunt waar 12 lanen bijeen komen uit de 17e eeuw geen mooi doel is ! Dus beginnen we aan een kilometers lange blarentrekkende wandeling in de schaduw van oude platanen. Iedere laan heeft overigens een ander profiel en boomsoort. Ze staan hier in dubbele rijen aan weerszijden van de weg die bovendien geflankeerd wordt door diepe irrigatiekanaaltjes. Een voetpad loopt tussen de bomen die maar 3m uit elkaar staan. In de lengterichting staan ze overigens op een afstand van 5m. Prachtig. Hier is het heel wat koeler dan op de overgedimensioneerde hete vlaktes in het dorp. De plaza heeft een diameter van 75 meter en fungeert als... rotonde. Het is er kaal en heet. Er groeien klaprozen. Wat hadden we eigenlijk anders verwacht?

Zou deze plek naast het pronken met de uitgestrektheid van de koninklijke landerijen ook nog andere een rol gespeeld hebben? In onze sterrebossen werd gejaagd, maar heeft de Spaanse koning een roedel jachthonden door de groenten- en aarbeivelden gejaagd om konijntjes te kunnen schieten? Het lijkt me wel lastig richten overigens met al die gemetselde zuilen rondom.

Wim.
cultuurverschillen

Madrid RIO van modderstroom naar stadsicoon

Madrid Rio, een nieuw stadspark met een totale lengte van 10 kilometer en een oppervlakte van 150 hectare. Dit park laat goed zien hoe groot de cultuurverschillen wel niet zijn met een land als Nederland. Het park is een politiek statement van de burgemeester Alberto Ruiz-Gallardón, die de drijvende kracht was achter dit megaproject van 4,5 miljard euro. Zonder hem was er geen Madrid Rio.! Moet de burgemeester in Nederland niet meer macht krijgen?

Madrid RIO

Het project Madrid RIO lijkt te hebben afgedaan van de Spaanse traditie van slecht te onderhouden ruimten en overdesign. Robuuste varenmuren gebouwd van hergebruikt natuursteen in combinatie met wateropslag zorgen voor mooie inspirerende plekken en randen.

Spooksteden aan de stadsrand

Hoewel Madrid op een hoogvlakte ligt is de stad omringd door een bijzonder gevarieerd landschap met besneeuwde bergtoppen en prachtige olijfgaarden. Aan de rand van de stad liggen een aantal grote nieuwbouwwijken van Madrid te wachten op bewoners. De infrastructuur is volledig voorbereid op de komst van de nieuwe bewoners. Parken zijn tot in detail aangelegd. Ook hier valt op hoeveel verschil er is tussen de Nederlandse en Spaanse houding van landschap en inrichting van de stad. De Spaanse waardering van het rurale lijkt geheel te ontbreken, je woont pas in de stad als er ook een gecultiveerd park voor de deur ligt. Een combinatie van wonen in een olijfgaard lijkt vooralsnog een vreemde Nederlandse gedachte.

Uitzicht over de woestijn

De openbare ruimte rondom bouwblokken is in veel buitenwijken geheel in private handen gegeven. De randen van de bouwblokken zijn afgesloten met muren en hoge hekken en de plinten missen publieke functies waardoor onvriendelijke, anonieme ruimten zijn ontstaan. Hoewel het concept van MVRDV's woontoren El Mirador op papier bijzonder is laat de uitwerking van de architectuur en buitenruimte in werkelijkheid een totaal ander beeld zien.

Een onleefbare zandwoestijn met luchtkokers en technische ruimten. Het gebouw is nu al in zeer slechte staat en de bewoners zijn niet blij met ons bezoek. Het gebouw en de ruimte er omheen laat op mij een trieste indruk achter. Een leefbare stad heeft toch meer nodig heeft dan een hard afgebakende architectonisch concept.

Wegdromen onder de parasoldennen

Een van de mooiste stukjes Madrid was voor mij het Parasoldennenbos aan de westkant van Madrid Río. Een oud conferentieoord waar je kunt genieten in de schaduw onder de grillige parasoldennen. Ik heb erg genoten van Madrid, een ontspannen stad die het waard is om te bezoeken en te volgen op gebied van de landschapsarchitectuur.

